

DR. ZONGOR GÁBOR

JOGÁSZ, ÖNKORMÁNYZATI SZAKÉRTŐ,
NYUGALMAZOTT ÉRDEKVÉDŐ

Tudósítás a negyedszázados Comitatus jubileuma alkalmából szervezett tudományos konferenciáról

A COMITATUS Önkormányzati Szemle negyedszázados jubileuma alkalmából 2016. december 9-én a veszprémi Városházán tudományos konferenciára került sor. A Comitatus folyóiratot a nevét viselő Comitatus Társadalomkutató Egyesület alapította, és az első számot 1991 júliusában a Veszprém Megyei Önkormányzat Közigazgatási és Informatikai Szolgáltató Irodája adta ki. A kiadó 15 évig az *Agg Zoltán* vezette megyei önkormányzati iroda volt, majd 2007-től az egyesület folytatta a kiadói tevékenységet, értelemszerűen más kondíciók, infrastrukturális feltételek és lehetősége mellett. A folyóirat kezdetektől vállaltan a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetségének (MÖOSZ) a folyóirata volt, egészen a 2012. év végéig. 2013-tól a lap már nem a területi önkormányzati szövetség, hanem a Comitatus Társadalomkutató Egyesület tudományos folyóirata. Így ma Magyarországon a Comitatus az egyetlen közhatalmi szervezetektől független vidéken szerkesztett országos önkormányzati szaklap. A negyedszázad alatt 220 lapszám jelent meg és a szakmai-tudományos tanulmányok mellett mindig helyt adott az önkormányzatok vezetői és munkatársai publikációinak is. A lap a megyei indíttatása mellett mindig is felvállalta az országos önkormányzati ügyek megvitatását, a területi együttműködések, a regionalizmus, a térségfejlesztés és térségi kapcsolatok ügyét.

A Comitatus kezdetben havonta, majd kéthavonta, míg az utóbbi években negyedévente, illetve összevont számok formájában jelent meg, figyelemmel a rendelkezésre álló, egyre szűkülő anyagi forrásokra. A folyóirat sorozat részeként egyes kiemelt témakörökben különszámok, illetve tematikus számok is napvilágot láttak. A Comitatus nem „csupán” tudományos folyóirat, hanem egy negyedszázada működő szellemi műhely, tudásközösség is. Ennek bizonyítéka volt a veszprémi konferencia is.

A szakmai tanácskozás első eseménye az MTA VEAB Gazdaság-, Jog- és Társadalomtudomány Szakbizottság Közigazgatási Munkabizottságának újbóli megalakítása volt. Észak-Dunántúl megyéiben tevékenykedő állami és önkormányzati közigazgatásban tevékenykedő szakemberek hozták létre a munkabizottságot, amelynek elnökévé *Kaiser Tamás* egyetemi docenst, intézetvezetőt (Nemzeti Közzolgálati

Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar Államelméleti és Kormányzástani Intézet), alelnökeivé *Zöld-Nagy Viktória* helyettes államtitkárt (Miniszterelnökség Területi Közigazgatásért Felelős Államtitkárság) és *Mohos Gábor* jegyzőt (Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata) választották a jelenlévők.

Az első szakmai előadó *Navracsics Tibor*, az Európai Bizottság kulturális, oktatási, ifjúságpolitikai és sportügyi biztosja, egyetemi docens (ELTE ÁJK) volt, aki az európai közigazgatási tér alakulásáról adott átfogó képet. Az előadó hangsúlyozta, hogy a közigazgatás egy ország belügyeinek részét képezi. *„Az elmúlt fél évszázadban azonban számos olyan világpolitikai és regionális politikai folyamat indult meg, amelyek átértékelték az állam hagyományos felfogását, felértékelték az államok egymástól való kölcsönös függőségét. Ennek következtében az egyes nemzeti közigazgatások is egy egyre növekvő jelentőségű nemzetközi környezetben kell, hogy végezzék a munkájukat. Különösen így van ez Európában, ahol a hagyományos nemzetközi hatások mellett egy sok különlegességet felmutató sajátos politikai intézményrendszer, az Európai Unió kialakulása módosította azt a közeget, amelyben a közigazgatási rendszerek a munkájukat végzik.”* Előadása végén kiemelte, hogy *„miközben a nemzeti közigazgatások alapvetően megőrzik autonómiájukat, és továbbra is a nemzeti szuverenitás kevéssé érintett területei közé tartoznak, egyes folyamatok egyre intenzívebb interakcióit hoznak létre a különböző, korábban egymástól markánsan elkülönülő rendszerek között. A hagyományos nemzetközi együttműködési formáknál a nemzetközi politikában növekvő kölcsönös függőség, valamint a szervezetek alapvetően kormányközi logikájú döntéshozatala és végrehajtása is fokozott koordinációt, sőt, adott esetben kooperációt követel meg a nemzeti közigazgatások között, ami eleve kinyitja ezeket a közigazgatásokat egymás iránt. Ebben az esetben azonban a közigazgatási rendszerek együttműködése még jobbra csak a kölcsönös befolyásolás lehetőségét jelenti jobbra.”*

Sokkal erősebb formáló erővel jelentkezik a tagállami közigazgatási rendszerek vonatkozásában az európai integráció. A közösségi szintre kerülő szakpolitikák, a közösségi joganyag, az intézmények és a kialakuló közigazgatási személyzet az integráció mélyülésével egyre nagyobb hatást fejt ki a közigazga-

tási rendszerekre. Ez a hatás azonban nem egyirányú. Mivel létezik egy, a tagállami közigazgatási hagyományoktól elkülönült közösségi közigazgatási kultúra, így azt mondhatjuk, hogy az európai közösségi közigazgatási rendszer sajátos keveréke a nemzeti közigazgatási rendszerek kultúráinak. Mint láthattuk, ez egyelőre nem hoz létre egységes, a tagállami szinttől teljesen elkülönülő, azokat egyesítő európai közigazgatási rendszert. A mai közösségi szintű közigazgatás sokkal inkább a nemzeti közigazgatások hatása alatt jött létre, ugyanakkor már most is komoly alakító erővel bír a tagállami közigazgatásokra nézve.”

Az európai folyamatok áttekintését követően Kovács Zoltán államtitkár (Miniszterelnökség Területi Közigazgatásért Felelős Államtitkárság) részletesen bemutatta a magyar közigazgatás átalakításának folyamatát a 2010-es kormányváltástól. Az előadó kitért a fővárosi és a megyei kormányhivatalok, majd járási (fővárosi kerületi) hivatalok kialakítására, integrációjára, valamint beszélt az átalakítás kormányzati céljáról is, mely szerint „a Kormány hivatalba lépését követően Magyarország versenyképességének növelése érdekében döntött a közigazgatás szervezetrendszerét jelentős mértékben átalakító intézkedések megtételének szükségességéről, az ésszerűség és a hatékonyság elvének, továbbá a XXI. Század elvárásainak megfelelően működő »Jó Állam« kialakításáról.” Az előadó kitért a bürokrácia és az állami rezsicsökkentési programra, a járási hivatalok további feladatokkal történő megerősítésére, valamint a Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Programból (KÖFOP) megvalósuló legfontosabb fejlesztésekre.

Pálné Kovács Ilona, az MTA levelező tagja, egyetemi tanár, igazgató (MTA KRTK RKI) előadásában az elmúlt negyedszázad önkormányzatokra vonatkozó reformjait tekintette át azt vizsgálva, hogy a szakértelem, a tudásközösségek miképpen vettek részt az előkészítés folyamatában. Előadását egy Magyar Zoltán idézettel kezdte, mely szerint: „Reformtörekvések képviselőinek, – ha tőle indul ki, a kormánynak – módszerbeli hibája, ha nagy kérdéseknek alapos tanulmányal való előkészítését elmulasztják.” Az elhangzottakból is ítélve úgy tűnik, hogy a módszerbeli hiba több okból is megvalósult az elmúlt időszakban. Az összegzésben megállapította, hogy a korrekciókhoz nem állt rendelkezésre a megfelelő reformkapacitás. Ehhez járult hozzá a központi kormány ritkán akar decentralizálni, miközben a minisztériumok „profi szabotőrök”, ezért a szakértőknek jobban kellene értenie a kormányzati döntési mechanizmusokat. Ugyanakkor a politikai elit értékrendje nem stabil, és a pártok természete a vertikális függés. Megállapítása szerint a helyi elit inkább paternalista és a társadalom igénye a helyi demokrácia iránt nem tűnik fokozottnak. Ehhez járult hozzá, hogy az önkormányzati érdekszövetségek gyengék és megosztottak. Összességében a szakértők köre szűkül, szerepük eliminálódott.

Nemes Nagy József, az MTA doktora, egyetemi tanár (ELTE TTK) fanyar humorral és kemény adatokkal mondta el az egy regionalista megjegyzéseit. Különösen izgalmas, egyben látványos volt a konvergáló és divergáló megyék relatív gazdasági fejlettségének bemutatása, előbb az 1975 és

2014 közötti, majd a 2004 és 2014 közötti időszakra vonatkoztatva. Az előadó kitért a sok elemében kezeletlen társadalmi és területi polarizálódásra. Rámutatott, hogy a periféria nem stratégiai partner. Leszakadnak a pólusoktól és tengelyektől távoli perifériák, ezek társadalmi tőkéje is megrendült (tudáshiány, kimaradás mindenféle hálózatból), adományok és a „virtuális-kommunikációs szolgáltatás” befogadói. Látszólag a nyugat-európai trendeket követő (de a policentrizmust csak imitáló) vidéki város-központú fejlesztési fordulat zajlik. A centralizáció veszélyeire is felhívta a figyelmet, amelynek következtében a fejlesztéspolitika kiüresedik és az önkormányzatiság, a szubszidiaritás a „működtetésre” szorul vissza. A térfolyamatokat – a piacon kívül – érdekcsoportokra szabott általános szabályozás uralja „térégi fékek és ellensúlyok” nélkül. A téregységek az EU-támogatások befogadói, komoly saját kompetenciák és eszközök nélküli tartályaivá váltak, amelyeket erősítenek a kiemelt beruházások és a „lyukas régió” szindróma is.

Önkormányzati eszközök a helyi gazdaságfejlesztésben című előadásában Lendvay Endre ügyvezető (Responsum Kft.) elméleti megalapozottsággal, de gyakorlati kutatások felhasználásával vázolta fel a komplex településfejlesztés módszertani elemeit. Bemutatta a tervező mátrixot, amely azt vizsgálja, hogy milyen eszköz lehet a leghatékonyabb. Míg az akció mátrix azt tárja fel, hogy milyen erőforrásokat mozgósítsunk a siker érdekében? Az elemző mátrix arra vonatkozó visszacsatolás, hogy milyen területekre tudunk közvetlenül hatni. Az előadás végén egy létező település vizsgálatán keresztül mutatta be a módszer alkalmazhatóságát.

A szakmai programban Gyergyák Ferenc TÖOSZ főtiszt, c. egyetemi docens, mesteroktató (Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar) bemutatta Pálné Kovács Ilona szerkesztésében megjelent „A magyar decentralizáció kudarca nyomában” című tanulmánykötetet. (Lásd a könyvismertetőt külön)

Zongor Gábor, a Comitatus szerkesztőbizottságának alapító elnöke a konferencia végén rövid áttekintést adott a folyóirat lapkészítőiről. Előadásában kitért, hogy a 25 év alatt a szerkesztőbizottságban összesen ötvenen vettek részt hosszabb rövidebb ideig. Külön kiemelte az alapítás óta a folyóirat szerkesztőbizottságát erősítő Pálné Kovács Ilonát, Nemes Nagy Józsefet, Mandel Miklóst, a főszerkesztő Agg Zoltánt, valamint Hudi Józsefet és Oláh Miklóst, akik a lap alapításában és szerkesztésében kezdetektől folyamatosan részt vettek.

A lap mottója, mely szerint „Azokból a kövekből, melyeket utunkba gördítenek, egy kis ügyességgel lépcsőt építhetünk...” a negyedszázad alatt eltérő intenzitással és sikerrel érvényesült. Ma joggal állítható, hogy a COMITATUS olyan „lépcső”, amelyen haladva átfogó és izgalmas képet kapunk a magyar megyei önkormányzatról, annak múltjáról és jelenéről, a területpolitika és a regionalizáció változásairól, a területfejlesztés folyamatairól, valamint az európai tendenciákról.

Kísérő programként a konferencia ideje alatt a városháza aulájában megtekinthető volt a Comitatus Címlap kiállítás.